

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Капітал банку: сутність, структура, оцінка достатності в умовах сучасних викликів та загроз за матеріалами АТ «А-БАНК»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

КВРФБС 022190.01.01.00

Виконала: студентка V курсу, групи ФБСс-21-1
Шифр

Підпис

Олександр ДЯЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. техн. наук, доцент
Науковий ступінь, учене звання

Підпис

Ірина ФОРКУН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер:

Підпис

Анна ДОШЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку
Назва

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

17.06 2025 р.
Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шифр і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ

10

02

2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Дячуку Олександр Руслановичу

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Капітал банку: сутність, структура, оцінка достатності в умовах сучасних викликів та загроз за матеріалами АТ «А-БАНК»

Керівник роботи Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; звіт АТ «А-БАНК» за 2022-2024 роки

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-методичні засади сутнісного наповнення, структуризації та оцінки достатності капіталу банку

2 Аналітико-практичні аспекти оцінки достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Сучасні підходи до трактування сутності поняття «капітал банку»

2. Функції та принципи формування капіталу банку

3. Класифікація капіталу банку

4. Характерні властивості власного капіталу банку в контексті управління ним

5. Складові власного капіталу банку

6. Пруденційні нормативи капіталу банку

7. Показники діяльності банків України в 2022-2024 рр.

8. Показники капіталізації банківської системи України в 2022-2024 рр.

9. Частка статутного капіталу груп банків у статутному капіталі банківської системи України в 2022-2024 р.р.

10. Рентабельність капіталу банків України (ROE) в 2022-2024 р.р.

- 11. Пруденційні нормативи капіталу банківської системи України в 2022-2024 р.р.
- 12. Динаміка чистого прибутку банківської системи України в 2022-2024 р.р.
- 13. Склад та динаміка активів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
- 14. Динаміка зобов'язань АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
- 15. Динаміка фінансових результатів діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
- 16. Динаміка та структура складових власного капіталу АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.
- 17. Пруденційні нормативи капіталу АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	

Студент

Підпис

Олександр ДЯЧУК
Ім'я, прізвище

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Ірина ФОРКУН
Ім'я, прізвище

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент Дячук Олександр Русланович, 3 курс, ФБСс-22-1
Прізвище, ім'я, по-батькові, курс, група

Керівник Форкун Ірина Валеріївна, канд. техн. наук, доцент
Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання

Тема роботи: Капітал банку: сутність, структура, оцінка достатності в умовах сучасних викликів та загроз за матеріалами АТ «А-БАНК»

Ключові слова: капітал, власний капітал, нормативи, управління

Мета роботи є дослідження теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо висвітлення характерних особливостей формування, регулювання та оцінки достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз

Предмет дослідження - теоретико-методичні та прикладні аспекти формування, оцінки та регулювання достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз

Об'єкт дослідження процеси формування, оцінки та регулювання достатності капіталу банку

За результатами дослідження сформульовані такі висновки. Капітал банку є динамічним, функціональним утворенням, яке забезпечує його поточну діяльність із початку створення. Реалізація поточних і стратегічних функцій та дотримання принципів формування капіталу банку забезпечують загалом фінансову стійкість банківської системи. Структура капіталу банків передбачає її трирівневу модель, відповідність якої встановленим пруденційним нормативам націлена на забезпечення його здатності негайно поглинати збитки, підвищувати якість капіталу та покращувати стійкість як самого банку, так і банківської системи загалом. Аналітична оцінка стану вітчизняної банківської системи в 2022-2024 р.р. показала, що попри війну банківський сектор проходить складний шлях реформ і змін, який забезпечив підвищення стійкості та ефективності, перевиконання всіх нормативів капіталу, що стало основою позитивної прибуткової діяльності та рентабельності. Скорочення кількості банківських установ та нарощення частки держави в банківській системі дозволило пройти серйозні виклики в умовах військового стану, зберігаючи свою ліквідність. Прибуткова діяльність банків і надалі підтримує їх капітал, що дозволяє безболісно впроваджувати нові вимоги до достатності капіталу, які відповідають нормам ЄС та є визначальним фактором належної кредитної підтримки економіки України та її відновлення. АТ «А-БАНК» - банк з приватним капіталом, який посідає почесне I місце за якість обслуговування, визнаний «Найкращим мобільним банком» і має бронзову нагороду за «Найкращу службу підтримки». Банк має довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) із підтвердженням прогнозу «стабільний», а також рейтинг надійності вкладів (депозитів) на рівні «4» (висока надійність). Ефективне управління ризиками, командна робота в системі АТ «А-БАНК» забезпечили в досліджуваному періоді стабільність основних показників фінансової діяльності, дотримання нормативів НБУ, сприяли реалізації стратегічних ініціатив. АТ «А-БАНК» володіє надійним регулятивним і основним капіталом, а сформовані його обсяги позитивно впливають на досягнення інших нормативів. АТ «А-БАНК» має стабільне зростання прибутку і є системно важливим банком.

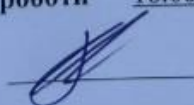
Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку. Забезпечення ефективного управління капіталом АТ «А-БАНК» передбачає: залишатися на ринку безперервно діючим суб'єктом; дотримуватися вимог та виконувати економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, встановлені НБУ, зокрема і нормативи капіталу та буферу системної важливості; підвищувати прибутковості банку через розробку і впровадження інноваційних послуг, що сприятиме нарощенню капіталу; розробити і реалізовувати банком політику економічного зростання.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи подано на 46 сторінках. Робота містить 13 таблиць та 10 рисунків. Список використаних джерел включає 41 найменування.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 07.06.2025 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи 18.06.2025 р.

Студент Дячук О.Р.

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади сутнісного наповнення, структуризації та оцінки достатності капіталу банку	7
1.1 Сутнісна характеристика капіталу банку, його завдання, функції, принципи формування	7
1.2 Класифікація капіталу банку, оцінка і регулювання його достатності	16
2 Аналітико-практичні аспекти оцінки достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз	24
2.1 Аналітична оцінка достатності капіталу банківської системи України та фінансово-господарської діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках	24
2.2 Аналіз та напрями удосконалення підходів до оцінки достатності та управління капіталом АТ «А-БАНК» в умовах сучасних викликів та загроз	39
Висновки	45
Список використаних джерел	47
Додатки	53

Вступ

Розвиток банківської системи України та кожного окремого банку за умов воєнного стану залежить від можливостей дотримуватися нормативів капіталу, що є запорукою їх нормального функціонування в надскладних ринкових умовах. Реальні можливості банківських установ виконувати свою найважливішу функцію – забезпечення перерозподілу вільних грошових ресурсів і фінансування економічного розвитку залежать від рівня їх забезпеченості капіталом, що є сукупністю коштів, які забезпечують стабільність і надійність банку. Тому достатність капіталу банку є тим ключовим індикатором, який визначає його здатність ефективно функціонувати на ринку, формує рівень довіри суспільства як конкретного банку, так і загалом до банківської системи. А тому проблематика оцінки достатності капіталу банку для покриття ризиків, які виникають в процесі банківської діяльності, займає чільне місце у банківській практиці і вимагає своєчасної та адекватної оцінки. Утримання необхідного рівня капіталу банку в умовах воєнного стану обумовлює об'єктивну необхідність проведення дослідження вітчизняної та світової практики формування, оцінювання його величини, визначення рівня достатності (адекватності) відповідно до потреб розвитку банку, забезпечення сталого розвитку банківської системи та економіки країни в умовах війни та повоєнного відновлення.

Питанням сутнісної характеристики капіталу банку, ролі та особливостей формування присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Зянько В.В. [3], Бондарчук М.К. [4], Глущенко Я. [8], Журавльова Т.О. [10], Іваній К.О. [12], Іванова Р.Ю. [13], Криховецька З. [16], Радова Н.В. [35], та ін. Віддаючи належне ґрунтовним науковим напрацюванням науковців відзначаємо, що більш глибокого дослідження потребують питання формування оптимальної структури та

оцінки достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз в контексті забезпечення ефективного управління.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо висвітлення характерних особливостей формування, регулювання та оцінки достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз.

Відповідно до визначеної у роботі мети поставлено наступні завдання: дослідити сутнісну характеристику капіталу банку, його завдання, функції, принципи формування; узагальнити сучасні підходи до класифікації капіталу банку, оцінки і регулювання його достатності; здійснити аналітичну оцінку достатності капіталу банківської системи України та фінансово-господарської діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках; здійснити аналіз та визначити напрями удосконалення підходів до оцінки достатності та управління капіталом АТ «А-БАНК» в умовах сучасних викликів та загроз.

Об'єктом дослідження в роботі є процеси формування, оцінки та регулювання достатності капіталу банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні аспекти формування, оцінки та регулювання достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз.

У процесі дослідження нами використано методи системного підходу, узагальнення, порівняння, групування, графічного зображення даних тощо.

Теоретичною базою дослідження стали фундаментальні положення вітчизняної і зарубіжної економічної науки, праці провідних фахівців із банківської діяльності. Інформаційною базою - законодавчо-нормативні акти, що регулюють діяльність банків, положення і наглядова статистика НБУ, звіти АТ «А-БАНК» за 2022-2024 роки.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи подано на 46 сторінках. Робота містить 13 таблиць та 10 рисунків. Список використаних джерел включає 41 найменування.

1 Теоретико-методичні засади сутнісного наповнення, структуризації та оцінки достатності капіталу банку

1.1 Сутнісна характеристика капіталу банку, його завдання, функції, принципи формування

Надійна банківська система сьогодні є важливою умовою та запорукою економічного зростання держави. «Банки, як головні фінансові посередники, мають бути ефективним інструментом для забезпечення економічного розвитку» [28]. Роль банківської системи в забезпеченні розвитку національної економіки значною мірою залежить від рівня її фінансової стійкості. Найважливішим показником, що характеризує фінансову стійкість банку і банківської системи загалом виступає банківський капітал.

Незважаючи на всебічне та деталізоване опрацювання питання сутнісного наповнення капіталу банку вітчизняними та зарубіжними науковцями-економістами, «постійний процес розвитку економіки та всеохоплюючі тенденції її глобалізації, у тому числі постійного зростання значущості банківського сектору у її розвитку» [5], спонукають до більш ґрунтовнішого дослідження дефініції «капітал банку».

В науковій економічній літературі не існує однозначного підходу до трактування сутності поняття «капітал банку», що безпосередньо пов'язано із розкриттям його опираючись на власні погляди та обраний ракурс дослідження. Тому дослідимо наявні підходи до сутнісного визначення категорії «капітал банку» (таблиця 1.1), що допоможе сформулювати його зміст та визначити підходи до структуризації, класифікації, особливостей формування, оцінки та регулювання достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз.

Таблиця 1.1 – Сучасні підходи до трактування сутності поняття «капітал банку»

Автор / джерело	«Капітал банку – це ...»
Вовчак О. Д., Дмитренко І. Б. [5]	«частина банківських ресурсів, яка використовується у процесі здійснення банківської діяльності з метою отримання прибутку і виступає основною категорією, що здатна нівелювати ризики, на які наражається банк у процесі діяльності, та забезпечити стале функціонування установи в періоди економічних коливань»
Гладких В.М. [7]	«власні кошти банку»
Куліш Г.П., Кірсенко Ю.В. [17]	«частина ресурсної бази, як сукупність власних, залучених та запозичених коштів»
Лисенок А.В. [20]	«обсягом власних ресурсів засновників і акціонерів банку, який внесений ними для отримання доходів із врахуванням ризикованості банківської діяльності. Здатність власного капіталу виконувати захисну, оперативну і регулюючу функції підвищує його роль у загальному управлінні фінансово-економічною діяльністю банку»
Науменкова С. В., Міщенко В. І., Міщенко С. В. [24]	«комбінація грошових капіталів, залучених банком для використання їх у кредитно-розрахункових або інших операціях»
Мулик Т.О., Мулик Я. І. [23]	«грошові кошти та виражена у грошовій формі частина нематеріальних, матеріальних та фінансових активів, що є у розпорядженні банків та використовуються ними для здійснення операцій з метою отримання прибутку»
Ситник Н.С., Сташишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. [2]	«це фонд ресурсів, що були внесені замовниками, акціонерами (учасниками) банку, і належать їм»
Слав'юк Р.А. [36]	«сукупність коштів, внесених його власниками для формування акціонерного капіталу, а також включає резерви і нерозподілений прибуток»
Thoraval P. Y. [42]	«сума власного капіталу, необхідна для покриття всіх ризиків, які приймає на себе конкретна банківська установа», «інструмент внутрішнього управління для банківських менеджерів, що прагнуть забезпечити достатній рівень прибутку для акціонерів і оптимальне розміщення власного капіталу у різних сферах банківського бізнесу»
Tiesset M., Troussard P. [40]	«грошові кошти, що необхідні для покриття основних ризиків у фінансово-економічній діяльності банківської установи. Необхідна для цього сума економічного капіталу встановлюється виходячи із вимог зовнішнього економічного середовища та вимог зовнішніх контрагентів, а також з урахуванням внутрішніх управлінських проблем»
ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [33]	«власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань»

Проведений аналіз літературних джерел показав, що в наукових школах існують різні підходи до трактування сутності поняття «капітал банку», який розглядається:

- за першим підходом – «як частина ресурсної бази, як сукупність власних, залучених та запозичених коштів» [17];
- за другим підходом – «це лише власні кошти акціонерів банку, які належать їм на правах власності» [17].

Передумовами необхідності формування достатнього обсягу капіталу банку є:

– захист інтересів вкладників - акумулюючи на своїх рахунках значні обсяги коштів фізичних та юридичних осіб, банк має володіти достатнім рівнем капіталу, який забезпечить виконання зобов'язань перед вкладниками за умов збитковості від ризикових операцій чи при зниженні фінансової стабільності;

– підтримка довіри - банківська система України функціонує на засадах довіри, а тому стабільність банків прямо залежить від їх спроможності підтримувати на достатньому рівні нормативи капіталу, що виступає гарантією для вкладників та сприяє забезпеченню стабільності банківської системи загалом;

– збалансування ризиків та покриття збитків – з метою «забезпечення стійкості банківської системи кожен банк має відповідно співвідносити рівень ризику, на який він наражається із здатністю покривати потенційні втрати за рахунок власного капіталу» [38], що попереджає невідповідність між ризиками і фінансовими резервами установи;

– запобігання надмірній концентрації капіталу - стимулювання конкуренції у банківській системі відбувається з використанням механізмів, які запобігають надмірній концентрації капіталу в банках, що забезпечує рівномірний розподіл фінансових ресурсів та зниження системних ризиків;

– зниження ризику банкрутства - достатній рівень капіталу прямо обмежує ризик банкрутства банку, забезпечує можливість адекватно реагувати на виклики на фінансовому ринку;

– регулятивний контроль та етичність операцій банку - нормативи достатності капіталу, встановлені НБУ, сприяють уникненню спекулятивних та недобросовісних операцій із коштами клієнтів, за умови, що частка власного капіталу банку в ресурсній базі невисока;

– захист державних ресурсів - достатній рівень капіталу банків обмежує можливі витрати держави щодо страхування вкладів вкладників, що є важливим для фінансової безпеки країни;

– соціально-економічний вплив - стабільність банківської системи і кожного окремого банку «сприяє раціональному розподілу національного доходу та збереженню національного багатства, що є фундаментальним чинником економічного розвитку суспільства» [38].

Тобто головне завдання капіталу банку полягає в забезпеченні його фінансової стабільності, покритті ризиків і підтримці довіри вкладників, сприяння розвитку.

Функції, які виконує капітал банку (рисунок 1.1), виступають забезпеченням проведення банківських операцій і виражають ознаку його функціонування. У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі існують різні підходи до визначення функцій капіталу банку. Найголовнішими серед них вважають: захисну, оперативну та регулятивну, які також задекларовані у Законі України «Про банки та банківську діяльність» [33] і є визначальними:

- захисна функція – дозволяє банку проводити операції навіть за умов виникнення втрат або непередбачуваних збитків;

- забезпечення операційної діяльності – дозволяє створювати фінансовий резерв чи певний запас у разі виникнення непередбачених ситуацій чи збитків;

- регулятивна функція - пов'язана винятково з успішним функціонуванням банків, що викликано зацікавленістю клієнтів та

суспільства. Регулятором банківської діяльності виступає Національний банк України, який здійснює оцінку і контроль за діяльністю банківських установ за встановленими пруденційними нормативами адекватності капіталу.

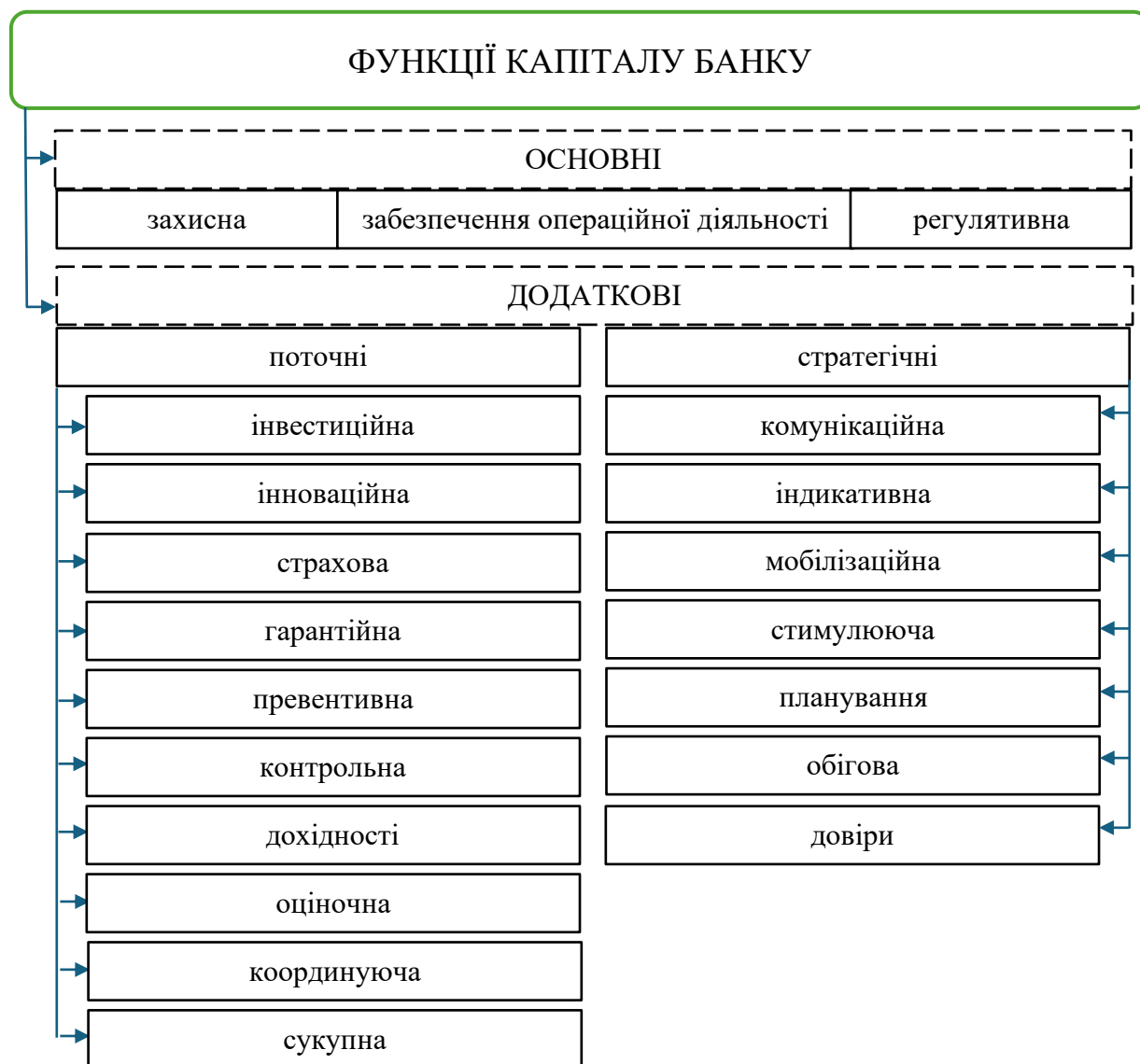

Рисунок 1.1 – Функції капіталу банку

Джерело: складено за матеріалами [7, 19, 28]

З іншого ракурсу, банківський капітал виконують поточні та стратегічні функції, зокрема:

- поточні функції - визначають властивості реалізації капіталу банку від початку його нагромадження до відтворення у практичній діяльності;

- стратегічні функції - визначають стратегічно-пріоритетні властивості капіталу банку у забезпеченні його діяльності та розвитку, а також банківської системи загалом.

До поточних функцій банківського капіталу зараховують:

- інвестиційну функцію - яка передбачає використання банківських коштів, зокрема статутного капіталу, для інвестування в різні активи з метою подальшого отримання прибутку або реалізації інших економічних цілей банку;

- інноваційну функцію - передбачає фінансування нововведень, нових технологій та проектів, які сприятимуть розвитку банку та економіки загалом;

- страхову функцію – яка передбачає забезпечення захисту вкладників та кредиторів, а також стабільність банку у випадку фінансових труднощів або збитків, досягається шляхом їх покриття, підтримки платоспроможності банку і виплати компенсацій випадку його банкрутства;

- гарантійну функцію – яка передбачає забезпечення захисту інтересів вкладників і кредиторів у випадку фінансових труднощів чи банкрутства банку, зокрема, банк може погасити свої зобов'язання за рахунок капіталу, що гарантує йому фінансову стабільність та довіру до банку;

- превентивну функцію – яка передбачає забезпечення фінансової стабільності й стійкості банку шляхом запобігання ризиків, які можуть призвести до його фінансових втрат або банкрутства;

- контрольну функцію – яка передбачає, що капітал дозволяє його акціонерам і іншим власникам контролювати діяльність банку, включаючи управління, і впливати на ключові рішення. Дана функція забезпечує прозорість і відповідальність банку перед зацікавленими сторонами;

- функцію дохідності - означає, що обсяг капіталу банку визначає його можливості щодо отримання прибутку і чим більший капітал, тим більше операцій може проводити банк, що призводить до збільшення його доходів;

- оціночну функцію - яка проявляється в тому, що саме розмір капіталу дає змогу попередньо оцінити ринкову вартість, фінансову стійкість,

надійність банку, що а це визначається роллю капіталу як одного із найважливіших показників діяльності банку;

- координуючу функцію – яка дає змогу визначити власників банку за допомогою акціонерного капіталу, який демонструє частки акціонерів у статутному капіталі;

- сукупну функцію – яка сприяє забезпеченню економічної самостійності і фінансової стійкості банку, його захисту у разі збитків чи банкрутства та отримання прибутку.

Серед функцій, які виконує капітал банку, виділяють стратегічні функції, зокрема:

- комунікаційну функцію - яка забезпечує інформаційну відкритість та прозорість діяльності банку, а також стимулює міжбанківську конкуренцію;

- індикативну функцію – яка визначає його роль як показника (індикатора) фінансової стійкості і є регуляторним інструментом, що сприяє розвитку і стабільності банківської системи загалом;

- мобілізаційну функцію - яка передбачає, що частина капіталу банку йде на формування його кредитних ресурсів, які розміщуються серед суб'єктів господарювання і направлені на розвиток реального сектору економіки, підвищення економічного зростання країни;

- стимулюючу функцію - яка передбачає, що капітал банку використовується для формування кредитних ресурсів, які розміщуються серед суб'єктів господарювання, стимулюють розширення банківського бізнесу, розвиток економіки й економічне зростання країни;

- функцію планування - яка передбачає, що формування капіталу банку спрямовується на конкретні цілі у довгостроковому періоді: довгострокового кредитування та стратегічного інвестування для виходу на зовнішні ринки і ведення міжнародного банківського бізнесу;

- обігову функцію - яка передбачає пришвидшення обіговості виробничих процесів за рахунок банківського капіталу, який потім знову повертаються у банк;

- функцію довіри - капітал банку є показником його фінансової стабільності й забезпечує захист інтересів вкладників та кредиторів, чим більший капітал банку, тим нижчий ризик банкрутства і тим більша довіра до банку зі сторони клієнтів.

Формування капіталу банку регулюється наступними ключовими принципами (рисунок 1.2), які забезпечують стабільність й ефективність його діяльності, серед яких:

Рисунок 1.2 – Принципи формування капіталу банку

Джерело: складено за матеріалами [17, 18, 19, 22, 28]

- комплексність - передбачає, що всі заходи, пов'язані з процесом формування капіталу, мають реалізовуватися в тісному взаємозв'язку із іншими напрямками діяльності банку. Він передбачає не тільки формування капіталу банку, але й ефективне використання та управління, з врахуванням рівня впливу капіталу на всі інші аспекти банківської діяльності;

- прозорість – означає, що усі зацікавлені сторони (акціонери, інвестори та клієнти) мають повний доступ до інформації про формування та використання капіталу банку;

- функціональність - передбачає, що всі елементи і процеси, які впливають на формування капіталу банку та його складових, мають бути чітко визначеними і працювати в межах загальної стратегії банку. Тобто кожна

складова капіталу банку виконує свою функцію, спрямовану на досягнення єдиної мети банку – забезпечення стабільності, стійкості і можливості для подальшого розвитку;

- адаптивність – передбачає здатність змінюватись і вдосконалюватись під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів;

- ефективність – передбачає забезпечення максимальної реалізації потенційних можливостей банку щодо забезпечення його достатнім обсягом капіталу;

- об'єктивності - передбачає об'єктивне врахування всіх позитивних та негативних аспектів діяльності банку, екзогенних та ендогенних факторів, що впливають на забезпечення достатності капіталу;

- професіоналізм - передбачає спеціальну підготовку суб'єктів формування достатнього капіталу банку із врахуванням особливостей його діяльності та структури управлінського апарату;

- керованості – передбачає забезпечення розвитку банку на основі організації, регулювання, стимулювання, прогнозування, планування, програмування і контролю;

- адекватності – передбачає адекватність реальному сектору економіки, а також адекватність елементів банку один одному на засадах порівнянності, узгодженості дій, взаємодоповнюваності, єдності принципів і способів роботи.

Таким чином, досліджені сутність, функції та принципи капіталу банку дають змогу зробити висновок, що капітал банку – це динамічне, функціональне утворення, що забезпечує поточну банківську діяльність з початку його заснування. Своєю функціональністю капітал банку забезпечує збереження довіри до з боку населення, а реалізація поточних та стратегічних функцій, принципів його формування забезпечує загалом фінансову стійкість банківської системи.

1.2 Класифікація капіталу банку, оцінка і регулювання його достатності

До класифікації капіталу банку науковці підходять різнобічно, використовуючи різні методи та критерії, що викликає багато дискусійних питань, що недостатньо висвітленим в науковій економічній літературі, а тому ґрунтовно описати сутність капіталу банку допоможе класифікація наведена нижче (рисунок 1.3).

За місцем мобілізації капітал банку поділяється на:

- мобілізований банком – це та частина капіталу банку, яка мобілізується ним шляхом випуску власних цінних і залучення депозитів та використовується в першу чергу для отримання прибутку;

- придбаний у інших банках – це запозичені кошти, що мобілізовані іншими учасниками фінансового ринку, здійснене, зокрема, шляхом отримання кредитів від центрального банку й інших комерційних банків.

За можливістю прогнозування величини капітал банку поділяється на той, що:

- піддається прямому прогнозуванню – це капітал, рух та оборот якого банк безпосередньо може прогнозувати і з якого окремих відсоток (фіксований залишок) є доступним для здійснення активних операцій чи надання послуг;

- піддається опосередкованому прогнозуванню – це статутний капітал банку, резервний капітал, строкові депозити, нерозподілений прибуток тощо.

За терміном знаходження у розпорядженні банку капітал поділяється на:

- власний капітал – «власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань» [33]; це грошові кошти та виражена в грошовій формі частина майна, що належить його власникам, забезпечує економічну самостійність та фінансову стійкість банку, використовуються з метою здійснення банківських операцій, надання послуг, одержання прибутку як фінансового результату діяльності та забезпечення фінансової безпеки;

Класифікація капіталу банку	
Класифікаційна ознака	Види
За місцем мобілізації	- мобілізований банком; - придбаний у інших банках
За можливістю прогнозування величини	- піддається прямому прогнозуванню; - піддається опосередкованому прогнозуванню
За терміном знаходження у розпорядженні банку	- власний капітал; - строковий капітал; - капітал до розпорядження (регулятивний)
За резидентністю	- національний капітал банку; - іноземний капітал банку
За формою власності	- державний капітал, вкладений в банк; - приватний капітал банку
За організаційно-правовою формою залучення	- акціонерний капітал банку; - пайовий капітал банку
За формою залучення	- у грошовій формі; - у формі фінансових активів; - у формі нематеріальних активів
За джерелом утворення	- власний капітал; - залучений капітал; - запозичений капітал

Рисунок 1.3 – Класифікація капіталу банку

Джерело: складено за матеріалами [17, 18, 19, 22, 28]

- строковий капітал - кошти, які банк отримує на визначений період (строк) від клієнтів, і на відміну від капіталу до запитання, може бути повернутий за вимогою. До даного виду капіталу належать строкові депозити, міжбанківські кредити, кошти, що отримані від емісії власних боргових зобов'язань;

- капітал до розпорядження (регулятивний капітал) - сума грошових коштів й інших активів, якими може розпоряджатися банк для здійснення діяльності й виконання своїх зобов'язань, зокрема і покриття ризиків. Він виступає важливою складовою фінансової стабільності та здатності банку витримувати різні фінансові й економічні виклики.

За резидентністю капітал банку поділяється на:

- національний капітал банку - створений та утримуваний юридичними і фізичними особами-резидентами;

- іноземний капітал банку - створений та утримуваний юридичними і фізичними особами-нерезидентами.

За формою власності капітал банку поділяється на:

- державний капітал, вкладений в банк - фінансові ресурси, які належать державі й використовуються для фінансування банківської діяльності;

- приватний капітал банку - заснований на власності фізичної особи.

За організаційно-правовою формою залучення капітал банку поділяється на:

- акціонерний капітал банку - сукупність коштів, що внесені акціонерами банку у вигляді акцій, а також капітал, що утворений в результаті діяльності банку. Він виступає основою для функціонування банку, гарантує фінансову стабільність і забезпечує можливість залучати додаткові кошти для розвитку і кредитування;

- пайовий капітал банку - капітал, сформований за рахунок паїв (акцій) акціонерів, що є власниками банку. Він є офіційно зареєстрованою частиною внесків власників до капіталу банку. Пакет акцій, який належить акціонерам, надає їм право на отримання частини прибутку банку, а також право на участь у прийнятті управлінських рішень банку.

За формою залучення капітал банку поділяється на:

- у грошовій формі - частина капіталу банку, яка представлена грошовими коштами у національній та іноземній валюті та виражена у грошовій формі частина майна;

- у формі фінансових активів - частина власного капіталу, яка складається із грошових коштів та інших активів, що мають грошову цінність (акції, облігації, інші фінансові інструменти);

- у формі нематеріальних активів, таких як торгові марки, ліцензії, патенти й інші форми інтелектуальної власності. Такі активи мають значення для банку, але не мають фізичної форми, можуть бути включені до капіталу банку метою забезпечення його фінансової стійкості та стабільності.

За джерелом утворення капітал банку поділяється на:

- власний капітал - частина його майна, що належить власникам (акціонерам) і забезпечує його фінансову стабільність. Він складається із статутного капіталу, додаткового вкладеного капіталу, резервного капіталу і нерозподіленого прибутку;

- залучений капітал - грошові кошти, які отримує банк від інших осіб (юридичних та фізичних) з метою забезпечення своєї діяльності й отримання прибутку. Це може бути капітал, що мобілізований банком на рахунки клієнтів у вигляді вкладу, запозичений від інших банків, отриманий від продажу облігацій чи інших фінансових інструментів;

- запозичений капітал - кошти, що отримав банк від сторонніх джерел (юридичних та фізичних осіб, інших банків) з метою фінансування своєї діяльності, які утримуються як борги, які мають бути повернуті з відсотками.

Утворення власного капіталу банку є надзвичайно складним процесом, що залежить від спроможності такої фінансової установи ефективно функціонувати на ринку, а збереження внутрішньої вартості капіталу та його ринкової ціни обумовлюється організаційно-правовою формою діяльності та наявністю відповідних джерел фінансування. Як наслідок – збільшення рівня ризикованості діяльності за умов воєнного стану потребують зростання власної ресурсної бази банків. Результатом такого зростання є достатній обсяг власного капіталу банку, який складається із взаємопов'язаних елементів: статутного капіталу, резервного капіталу, прибутку (збитку) звітного року, нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) минулих років, та іншого

капіталу. с потребує врахування його характерних рис відповідно до практики управління ним (рисунок 1.4).

Сприятливі	Ті, що несуть виклики
Відносна легкість залучення коштів, оскільки схвалення власниками банку рішення про створення власного капіталу не вимагає отримання згоди інших господарюючих суб'єктів	Оподаткування, тому що на створення власного капіталу йде прибуток після оподаткування.
Висока здатність приносити прибуток в усіх сферах діяльності банку, оскільки при його використанні немає потреби в сплаті відсотків; можливість гарантувати фінансову основу подальшого розвитку, платоспроможність і фінансову стабільність	Виникнення проблем зменшення розміру дивідендів, які отримують акціонери й співвласники банку внаслідок впливу зовнішні фактори
Створює фінансову базу банку та є запобіжником для покриття ризиків	Низькі темпи зростання обсягів власного капіталу
Незалежність від кон'юнктури фінансового ринку при умові створення власного капіталу за рахунок внутрішніх ресурсів	Обмеженість обсягу додаткової капіталізації, а одночасно і можливостей розширення банківської діяльності
Достатність капіталу гарантує зростання довіри вкладників, кредиторів та регулятора	Висока вартість порівняно із альтернативними джерелами формування капіталу банку
Значні перспективи залучення індивідуальних капіталів від приватних акціонерів задля формування статутного капіталу	Можливість підвищення рентабельності власного капіталу банку за рахунок залучених (позикових) коштів
Відсутність загрози втрати управління банком з боку власників, особливо в частині формування власного капіталу коштом внутрішніх джерел	Своєчасність інструментів та методів управління власним капіталом банку

Рисунок 1.4 – Характерні властивості власного капіталу банку в контексті управління ним

Джерело: складено за матеріалами [14, 15, 37, 39]

За допомогою захисного, оперативного та регулятивного функціоналу власний капітал постає фінансовою основою банку, що забезпечує економічну самостійність, фінансову сталість, достатній рівень капіталізації для

проведення банківських операцій з метою одержання прибутку. Багатофункціональне використання капіталу банку робить його неоднорідним за складом.

В серпні 2024 р. запрацювали оновлені вимоги Закону України «Про банки і банківську діяльність» [33], відповідно до яких банки України перейшли на нову трирівневу структуру капіталу і на нові нормативи його достатності.

Нова трирівнева структура капіталу передбачає його розподіл на:

- основний капітал першого рівня;
- додатковий капітал першого рівня;
- капітал другого рівня.

Це зміни, спрямовані на покращення стабільності банківської системи України та зведення до мінімуму ризиків.

На рисунку 1.5 наведено складові власного капіталу банку.

Рисунок 1.5 – Складові власного капіталу банку

Джерело: складено за матеріалами [31, 33]

Основний капітал I рівня банку (капітал першого рівня) – це фундамент банківського капіталу, що забезпечує його стійкість та надійність. Він складається з власного капіталу банку, такого як статутний капітал, додаткові внески акціонерів, фінансова допомога від акціонерів, а також прибуток, скерований на збільшення статутного капіталу.

Додатковий капітал I рівня банку – це частина банківського капіталу, що може змінюватися, і є важливою для забезпечення стабільності банківської системи. Він включає нерозкриті резерви, резерви переоцінки активів, гібридні капітальні інструменти та субординований борг.

Капітал II рівня банку, або додатковий капітал – це частина регулятивного капіталу, що включає елементи, які мають менш стійкий характер порівняно із основним капіталом. Він може бути сформований за рахунок нерозкритих резервів, резервів переоцінювання активів, гібридних капітальних інструментів та субординованого боргу, а також за допомогою інших елементів, визначених НБУ.

«З метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності» [31], НБУ розроблено згідно до загальноприйнятих у міжнародній практиці стандартів і принципів та впроваджено групи пруденційних нормативів, які є обов'язковими для виконання всіма банками і які включають:

- нормативи капіталу;
- нормативи ліквідності;
- нормативи кредитного ризику;
- нормативи інвестування.

До групи нормативів капіталу включено (таблиця 1.2):

- Н1 - норматив мінімального розміру регулятивного капіталу;
- Н_{РК} - норматив достатності регулятивного капіталу;
- Н_{К1} - норматив достатності капіталу 1 рівня;

- Н_{ОК1} - норматив достатності основного капіталу 1 рівня.

Таблиця 1.2 – Пруденційні нормативи капіталу банку

до 05 серпня 2024 року			з 05 серпня 2024 року		
Позначення	Назва нормативу	Нормативне значення	Позначення	Назва нормативу	Нормативне значення
Н1	Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу	Не менше 200 млн грн	Н1	норматив мінімального розміру регулятивного капіталу	Не менше 200 млн грн
Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу	не менше 10%	Н _{РК}	норматив достатності регулятивного капіталу	– з 05.08.2024 р. до 31.12.2024 р. – у розмірі не менше ніж 8,5%; – з 01.01.2025 р. до 30.06.2025 р. – не менше ніж 9,25%; – з 01.07.2025 р. – не менше ніж 10%
-	-	-	Н _{К1}	норматив достатності капіталу 1 рівня	не менше 7,5%
Н3	Норматив достатності (адекватності) основного капіталу	не менше 7%	Н _{ОК1}	норматив достатності основного капіталу 1 рівня	не менше 5,625%

Джерело: складено за матеріалами [31, 33]

Таким чином, впровадження нової структури капіталу банків з серпня 2024 р. передбачає перехід на її трирівневу модель, замість колишньої дворівневої. Відповідність капіталу банку встановленим нормативам забезпечить його здатність виконувати головну функцію - негайно поглинати збитки, що виникають внаслідок реалізації ризиків, які притаманні банківській діяльності, а також збільшувати якість капіталу і покращувати стійкість банківської системи.

2 Аналітико-практичні аспекти оцінки достатності капіталу банку в умовах сучасних викликів та загроз

2.1 Аналітична оцінка достатності капіталу банківської системи України та фінансово-господарської діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 роках

Ефективність функціонування банку безпосередньо залежить від ефективності процесу формування та управління його капіталом. Належне формування складових капіталу банку є запорукою активізації його підприємницької діяльності, зміцнення фінансового стану, збільшення довіри клієнтів до банківської системи загалом та розширення кредитної підтримки реального сектору економіки. «Головною метою в управлінні капіталоутворенням у банківській системі є формування та підтримка адекватного рівня капіталу, іншими словами – ціль полягає у досягненні певного рівня його адекватності обраним стратегічним цілям розвитку банку» [37].

Розвиток банківської системи України в 2022-2024 р.р. продемонстрував спадну траєкторію, яка відповідає скороченню чисельності банків на 6 одиниць, із яких 3 з іноземним капіталом, із яких 3 зі 100% іноземним капіталом (таблиця 2.1). Так, станом на 01.01.2025 р. у Державному реєстрі банків зареєстровано 61 діючий банк, що на 6 банків менше порівняно із 01.01.2023р. [25]. Із 61 банківської установи 26 банків мають іноземних співвласників та 7 контролюється державою.

Скорочення кількості діючих банків у 2023 році пов'язано з тим, що банк «Форвард» був віднесений до категорії неплатоспроможних, а «Айбокс Банк» мав відкликану ліцензію і було розпочато його ліквідацію через порушення правил фінансового моніторингу. В 2024 році скорочення кількості банків в Україні пов'язане із припиненням діяльності окремих банків без припинення

їх юридичної особи. Крім того, на їх кількість впливає як загальний стан банківської системи, так і частка непрацюючих кредитів (NPL) і їх списання.

У структурі банківської системи станом на 01.01.2025 р. частка банків з вітчизняним капіталом складає 57,4%, а з іноземним капіталом – 42,6%, з 100% іноземним капіталом – 31,1%.

Таблиця 2.1 – Динаміка та структура банківської системи України в 2022-2024 роках

Показники	01.01. 2023р.	01.01. 2024 р.	01.01. 2025р.	Абсолютне відхилення, (+,-)	
				2023/ 2022р.р.	2024/ 2023р.р.
Кількість діючих банків, одиниць, з них:	67	63	61	-4	-2
з іноземним капіталом, зокрема:	29	27	26	-2	-1
зі 100% іноземним капіталом	22	19	19	-3	0
Усього, %, з них:	100.0	100.0	100.0	-	-
з іноземним капіталом, зокрема:	43.3	42.9	42.6	-0.4	-0.2
зі 100% іноземним капіталом	32.8	30.2	31.1	-2.7	1.0

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

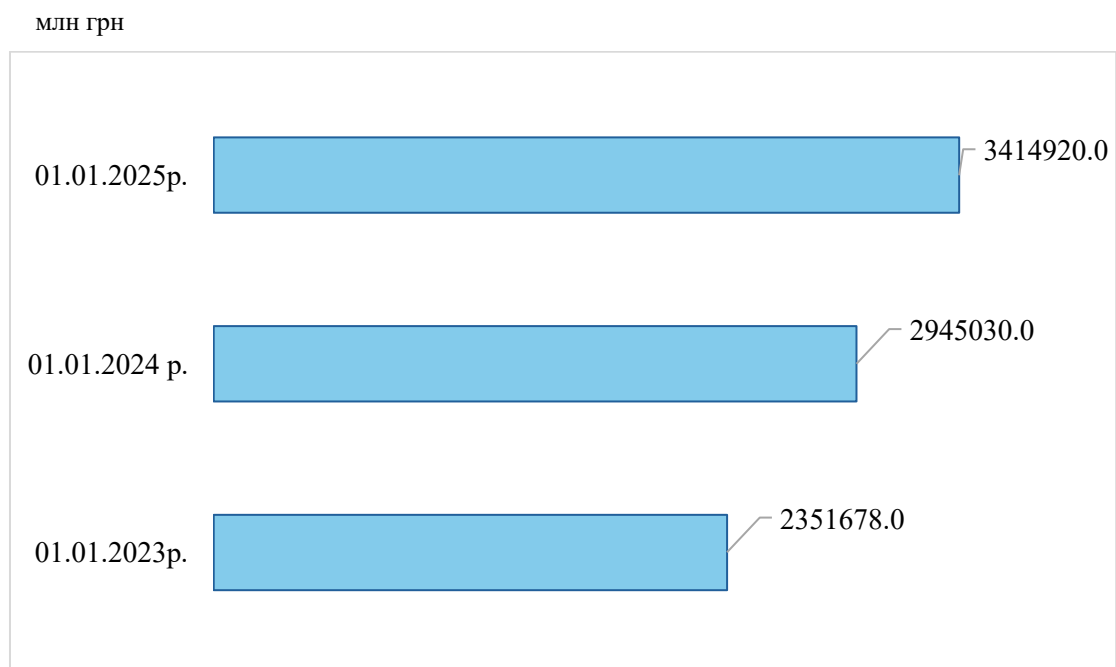
В 2024 р. порівняно із 2022 р. показники діяльності банківської системи України продемонстрували своє зростання (таблиця 2.2). Незважаючи на те, що війна внесла певні коригування у діяльність банківської системи України, їй вдалося зберегти тенденцію нарощення активів, кредитного портфеля, капіталу і зобов'язань. Попри зменшення кількості діючих банків в банківській системі України, її активи продовжують щорічно зростати. Зокрема, станом на 01.01.2025р. вони складають 3 трлн 414 млрд 920 млн грн, що більше показника 2023 року на 469 млрд 890 млн грн (або на +16,0) та більше показника 2022 р. на 1063242.0 (або на +45,2%) (рисунок 2.1). Активи

в іноземній валюті станом на 01.01.2025р. складають 959 млрд 610 млн грн, або 28,1% від загальної структури.

Таблиця 2.2 – Показники діяльності банків України в 2022-2024 рр.

Назва показника	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.
Активи	2351678.0	2945030.0	3414920.0	1063242.0	469890.0	145.2	116.0
Кредитний портфель	1036213.0	1024678.0	1138032.0	101819.0	113354.0	109.8	111.1
Капітал	215840.0	296044.0	368348.0	152508.0	72304.0	170.7	124.4
Зобов'язання	2135838.0	2648986.0	3046573.0	910735.0	397587.0	142.6	115.0
Рентабельність активів, %	1.0	3.2	2.9	1.9	-0.3	282.7	90.7
Рентабельність капіталу, %	9.7	30.3	25.5	15.8	-4.8	263.6	84.1

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Рисunek 2.1 – Динаміка активів банківської системи України в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

В 2024 р. банки України нарощували активи за рахунок вкладення в цінні папери і депозитні сертифікати та кредитування.

Річний обсяг кредитування корпоративних клієнтів в 2024 р. склав 850 млрд 581 млн грн, фізичних осіб – 284 млрд 304 млн грн. В порівнянні з 2023р. обсяг кредитування зріс по корпоративних клієнтах – на 8,5%, по фізичних особах – на 6,2% (рисунок 2.2).

млн грн

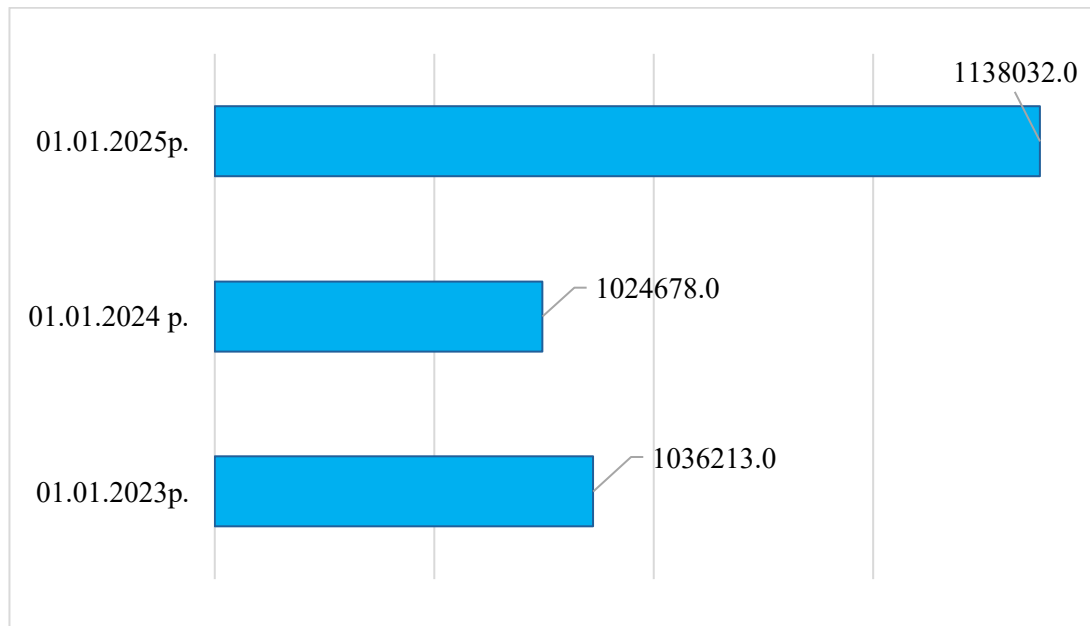

Рисунок 2.2 – Динаміка кредитного портфеля банків України в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Рентабельність активів банківської системи України в 2024 р. склала 2,9%, що менше в порівнянні з показником 2023 р. на 0,3%. У 2022 році рентабельність активів склала 1,0 %, що є найнижчим значенням і пов'язано із повномасштабним вторгненням росії.

Власний капітал банківської системи за 2022-2024 р.р. (станом на 01.01.2025 р. відносно 01.01.2023 р.) номінально зріс з 218 млрд 72.3 млн грн до 368 млрд 686.9 млн грн, або на 150 млрд 614.6 млн грн, що складає 69,1%. Приріст в 2024 р. склав 71 млрд 890.2 млн грн, або 24,2%. Натомість регулятивний капітал відповідно зріс з 211 млрд 91.1 млн грн до 268 млрд

813.1 млн грн, або лише на 27,3 %. Зростання регулятивного капіталу банківської системи України є позитивною тенденцією, оскільки «він є одним із важливіших показників діяльності банків, призначений для покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі діяльності, а також для забезпечення захисту вкладників, фінансової стійкості та стабільної діяльності банків» [27]. Такі показники свідчать про стійкість банківської системи України її подальший розвиток незважаючи на військову агресію зі сторони росії. (табл. 2.3)

Таблиця 2.3 – Показники капіталізації банківської системи України в 2022-2024 рр.

Показник капіталізації	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.
Статутний капітал	407021.0	404751.0	406835.0	-186.0	2084.0	100.0	100.5
Власний капітал	218072.3	296796.7	368686.9	150614.6	71890.2	169.1	124.2
Регулятивний капітал	211091.1	258340.6	268813.1	57722.0	10472.5	127.3	104.1

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Однак слід звернути увагу на той факт, що статутний капітал банківської системи перевищує власний капітал. Частка статутного капіталу груп банків у статутному капіталі банківської системи України подана на в таблиці 2.4.

Сукупний розмір статутних капіталів усіх діючих вітчизняних банків України складає станом на 01.01.2025 р. 2024 р. 405,6 млрд грн. До п'ятірки лідерів за розміром наявного статутного капіталу входять банки, контрольний пакет акцій яких належить державі, зокрема:

- АТ КБ «ПРИВАТБАНК» - 206,01 млрд грн;
- АТ «ОЩАДБАНК» - 49,5 млрд грн;
- АТ «УКРЕКСІМБАНК» - 45,6 млрд грн;
- АТ «СЕНС БАНК» - 28,7 млрд грн;

- АТ «УКРГАЗБАНК» - 13,8 млрд грн.

Чотири із вищезгаданих державних банків, окрім АТ «СЕНСБАНК», також входять до п'ятірки банків з найбільшим розміром чистих активів в 2024 р.

З січня 2024 р. 88,9% акцій АТ «ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК» перейшли у власність держави, розмір статутного капіталу якого складає 338,1 млн грн.

У липні 2024 р. було націоналізовано АТ «МОТОР-БАНК» 100% акцій якого перейшли у власність держави за рішенням Вищого антикорупційного суду.

Таким чином, частка держави в банківській системі України складає в досліджуваному періоді 77,4%-84,7%, що є наслідком директивного державного втручання в процеси націоналізації банків, купівлі їх акцій та здійснення прямих фінансових вливань в банки, а також впровадження нових підходів до їх регулювання шляхом запровадження нових, більш жорстких вимог до структури та достатності капіталу.

Таблиця 2.4 - Частка статутного капіталу груп банків у статутному капіталі банківської системи України в 2022-2024 р.р.

Група банків	Значення показників, млн грн			Структура, %		
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.
Банки з державною участю	314421.2	343147.4	343685.5	77.4	84.8	84.7
Банки іноземних банківських груп	57993.3	28114.2	28389.2	14.3	6.9	7.0
Банки з приватним капіталом	33770.6	33353.8	33289.6	8.3	8.2	8.2
РАЗОМ	406185.2	404615.4	405614.3	100.0	100.0	100.0

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Така ситуація викликана потребою стабілізації національної банківської системи, зміцнення фундаменту для відновлення економіки, подальшої нормалізації економічного життя України навіть в умовах війни.

Результати прийнятих управлінських рішень дозволили забезпечити рентабельність капіталу банків на рівні 25,5%, що менше показника 2023 р. на -4,8% (він склав в 2023 р. 30,3%) (рисунок 2.3). Однією із причин скорочення рентабельності капіталу є запровадження у 2024 р. 50% податку на прибуток банків, що уповільнило накопичення банками капіталу для підвищення рівня своєї стійкості й подальшого кредитування економіки.

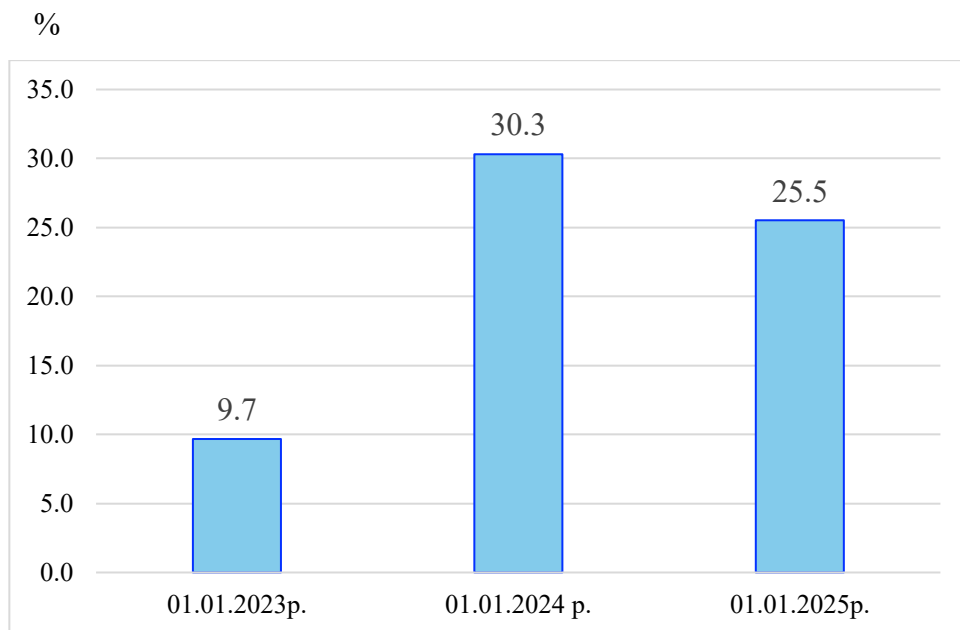

Рисунок 2.3 – Рентабельність капіталу банків України (ROE)
в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

З метою проведення детальної оцінки рівня поточної капіталізації банківської системи дослідимо пруденційні нормативи капіталу, які були досягнуті вітчизняною банківською системою у 2022-2024 р.р., що подано в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Пруденційні нормативи капіталу банківської системи України в 2022-2024 р.р.

показник	значення показників		показник	значення показників	показник	значення показників
	на 01.01.2023	на 01.01.2024		на 01.09.2024		на 01.01.2025
Н1 - регулятивний капітал (не менше 200 млн грн)	211091.1	258340.6	Н1 - регулятивний капітал (не менше 200 млн грн)	244459.3	Н1 - регулятивний капітал (не менше 200 млн грн)	268813.1
Н2 - норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%)	19.7	21.07	Н _{РК} - норматив достатності регулятивного капіталу (не менше 8,5%)	16.15	Н _{РК} - норматив достатності регулятивного капіталу (не менше 9,25%)	17.35
-	-	-	Н _{К1} - норматив достатності капіталу 1 рівня (не менше 7,5%)	15.72	Н _{К1} - норматив достатності капіталу 1 рівня (не менше 7,5%)	16.92
Н3 - норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	13.1	12.24	Н _{ОК1} - норматив достатності основного капіталу 1 рівня (не менше 5,625%)	15.71	Н _{ОК1} - норматив достатності основного капіталу 1 рівня (не менше 5,625%)	16.92

Джерело: розраховано за матеріалами [26]

Дані таблиці свідчать про те, що банківська система України до та після переходу на нову структуру капіталу забезпечує двократне перевиконання по всіх нормативах капіталу, зокрема регулятивного капіталу, капіталу 1-го рівня та основного капіталу 1-го рівня. Внесення змін до структури капіталу одночасно із наданим банкам перехідним періодом значно підвищили їх здатність і надалі нарощувати кредитування.

Підсумки 2024 р. показують, що банківська система України продовжує своє зростання й зберігся тренд до збільшення рівня її прибутковості. Так прибуток банківської системи після оподаткування станом на 01.01.2025 р. склав 90 млрд 899 млн грн, з яких 55 млрд 894,4 млн грн припадало на державні

банки (рисунок 2.4). В порівнянні з 2022 р. прибуток банківської системи зріс на 68 млрд 110,6 млн грн, темп приросту складає 298,9%.

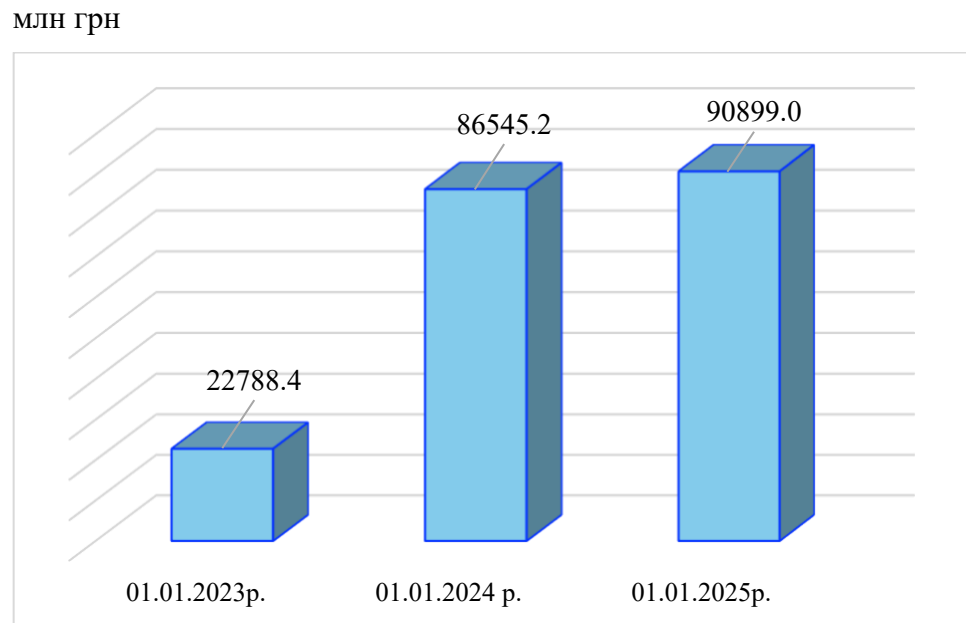

Рисунок 2.4 – Динаміка чистого прибутку банківської системи України в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [26]

Прибутковість і надалі підтримує капітал банків, що дозволяє безболісно впроваджувати вимоги до достатності капіталу згідно норм ЄС. Це, в свою чергу, є визначальним фактором, який дозволяє забезпечити виконання банківською системою України своєї головної функції – належної кредитної підтримки економіки й відновлення країни.

Таким чином, проведена аналітична оцінка стану банківської системи України в 2022-2024 р.р. показала, що банківський сектор попри війну проходить складний шлях реформ та змін, що дозволило підвищити йому свою стійкість та ефективність, досягти перевиконання по всіх нормативах капіталу, забезпечити позитивну прибуткову діяльність та рентабельність. Скорочення кількості банків та нарощення частки держави в банківській системі України дозволило витримати серйозні виклики в умовах військового стану: банки працюють та кредитують, зберігаючи свою ліквідність.

Акціонерне товариство «АКЦЕНТ-БАНК» (АТ «А-БАНК») – приватне акціонерне товариство, основними видами діяльності якого є «залучення депозитів, відкриття та ведення рахунків клієнтів, надання кредитів і гарантій, здійснення розрахунково-касового обслуговування, проведення операцій з цінними паперами та іноземною валютою» [1].

Діяльність АТ «А-БАНК» регулюється НБУ, він має банківську ліцензію (№16 від 26.10.2011р.) на право здійснення банківських операцій, входить до державної системи гарантування вкладів фізичних осіб і має статус системно важливого банку, до якого застосовуються посилені нормативи буферу капіталу системної важливості, миттєвої ліквідності та максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, що покликані гаранувати додатковий запас їх стійкості.

АТ «А-БАНК» - учасник «міжнародних платіжних систем VISA і Mastercard, національної платіжної системи «ПРОСТІР» та міжнародних систем грошових переказів» [1].

За даними сайту Мінфіну в 2024 р. АТ «А-БАНК» у номінації «Народний Банк» зберіг своє почесне I місце за якість обслуговування, а також отримав за даними Visa I місце за ко-бренд картками. Серед переможців щорічної премії-визнання найкращих фінансових установ FinAwards 2024 - АТ «А-БАНК» отримав у номінаціях «Найкращий мобільний банк» (мобільний застосунок ABank24) та «Найкраща служба підтримки» бронзову нагороду. В грудні 2024 р. за даними незалежного рейтингового агентства «Кредит-Рейтинг» підтверджено довгостроковий кредитний рейтинг АТ «А-БАНК» на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) із підтвердженням прогнозу «стабільний». В лютому 2025р. агентство також підтвердило рейтинг надійності вкладів (депозитів) «А-БАНК» на рівні «4» (висока надійність).

У Державному реєстрі банків станом на 01.01.2025 р. зареєстровано 213 відокремлених підрозділів АТ «А-БАНК», з яких 14 тимчасово призупинили роботу та 2 з них - це каси перерахунку та центр інкасації.

Станом на 01.01.2025 р. чотири акціонери АТ «А-БАНК» володіють більше 10% акцій у статутному капіталі.

З метою оцінки стану фінансово-господарської діяльності і АТ «А-БАНК» проведемо аналіз активів балансу за 2022-2024 роки (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка активів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Складові активи	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.
Загальні активи, усього, зокрема:	22072.5	22971.4	37079.0	15006.5	14107.6	168.0	161.4
активи в іноземній валюті	22005.2	17228.7	37048.1	15042.9	19819.5	168.4	215.0
Грошові кошти та їх еквіваленти, зокрема:	1841.9	815.0	2521.8	679.9	1706.8	136.9	309.4
готівкові кошти	1513.3	490.0	1706.3	193.0	1216.3	112.8	348.2
кошти в НБУ	337.7	1146.0	823.0	485.3	-323.0	243.7	71.8
Кошти в інших банках	2477.6	8.0	2686.6	209.0	2678.6	108.4	33582.5
Кредити та заборгованість клієнтів, зокрема:	6221.0	8188.9	17174.8	10953.8	8985.9	276.1	209.7
кредити та заборгованість юридичних осіб	1407.8	285.0	2229.8	822.0	1944.8	158.4	782.4
кредити та заборгованість фізичних осіб	4813.1	7903.9	14945.0	10131.9	7041.1	310.5	189.1
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, зокрема:	135.6	89.4	123.3	-12.3	33.9	90.9	137.9
що рефінансуються НБУ	65.8	0.0	0.0	-65.8	0.0	0.0	-
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, зокрема:	6244.1	9218.0	10300.4	4056.3	1082.4	165.0	111.7
що рефінансуються НБУ	6244.1	9218.0	10300.4	4056.3	1082.4	165.0	111.7
Інвестиційна нерухомість	11.9	12.7	13.7	1.8	1.0	115.1	107.9
Основні засоби та нематеріальні активи	413.3	418.3	548.6	135.3	130.3	132.7	131.1
Інші фінансові активи	403.0	688.1	888.4	485.4	200.3	220.4	129.1
Інші активи	38.4	88.9	150.7	112.3	61.8	392.4	169.5
Чисті активи, усього	17786.7	20342.7	34408.2	16621.5	14065.5	193.4	169.1
Усього резервів	4285.7	2628.7	2670.8	-1614.9	42.1	62.3	101.6
Рентабельність активів, %	0.92	1.45	2.27	1.4	0.8	247.3	156.6

Джерело: розраховано за матеріалами [1]

Банківська система України, адаптувавшись до викликів війни, в 2024 році продемонструвала стабільність та відновлення, зростання прибутковості та скорочення частки непрацюючих кредитів, зокрема і діяльність АТ «А-БАНК», що можна спостерігати за даними таблиці 2.6 (додаток А, Б, В).

Так, грошові кошти та їх еквіваленти за даними звітності АТ «А-БАНК» зросли в 2024 р. в порівнянні з 2023 р. в 3 рази, що в абсолютних величинах складає 1 млрд 706.8 млн грн приросту, і на кінець 2024 року досягли 2 млрд 521,8 млн грн. таке зростання відбулося за рахунок нарощення готівкових коштів на 1 млрд 216.3 млн грн, або в 3,5 рази за 2024 р.

Аналогічна ситуація прослідковується із коштами в інших банках, що виросли у 2024 р. порівняно з 2023 р. на 2 млрд 678,6 млн грн і перевищили показник 2022 р. на 209,0 млн грн, або на 8,4%.

млн грн

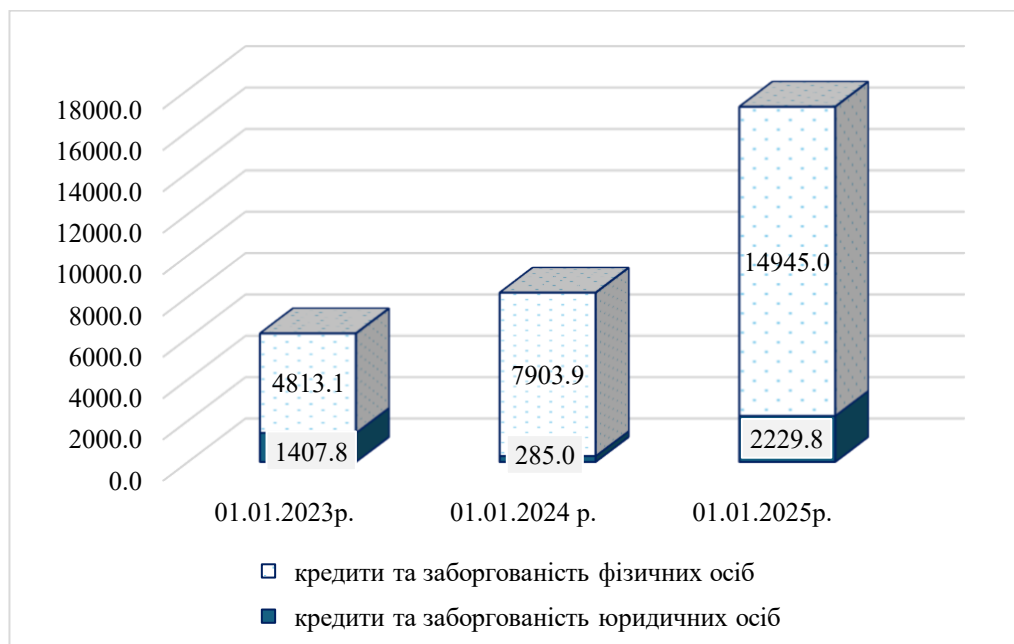

Рисунок 2.5 – Динаміка кредитів та заборгованості клієнтів АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Джерело: побудовано за матеріалами [1]

АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. активно реалізовуючи стратегію розвитку нарощує обсяг кредитування клієнтів, який в досліджуваному періоді зростає з 6 млрд 221,0 млн грн до 17 млрд 174,8 млн грн, або на 10 млрд 953,8

млн грн , що складає 176,1% приросту (рисунок 2.5). Таке зростання забезпечено за рахунок розширення клієнтської бази фізичних осіб та корпоративних клієнтів. Кредити та заборгованість фізичних осіб в досліджуваному періоді зростає в 3 рази, юридичних осіб – в 1,5 рази.

Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, зростають у досліджуваному періоді до 10 млрд 300,4 млн грн, або на 655,0%. Це, зазвичай, боргові цінні папери (облігації, сертифікати, векселі), які банк бере на продаж і які рефінансуються НБУ.

Інші фінансові активи АТ «А-БАНК», такі як інвестиції в інші фінансові інструменти, права вимоги, дебіторська заборгованість, цифрові активи зростають в досліджуваному періоді вдвічі і станом на 01.01.2025 р. складають 888,4 млн грн.

Станом на кінець 2024 р. загальна вартість активів АТ «А-БАНК» склала 37 млрд 79,0 млн грн, що більше відповідного показника 2022 р. на 15,0 млрд грн, або на 68%. Рентабельність активів Банку зросла в досліджуваному періоді з 0,92% до 2,27%, що свідчить про покращення його якості та ефективності в контексті генерації прибутку на одиницю активів. Обсяг резервів в активах АТ «А-БАНК» скоротився з 4 млрд 285,7 млн грн до 2 млрд 670,8 млн грн, що складає 19,4% - 7,2% загальної структури активів, тобто скоротився обсяг коштів на рахунках, це не завадило банку забезпечити ліквідність і швидко покривати можливі втрати.

Найбільшою частиною зобов'язань банку є залучені кошти. Вони є основним джерелом формування ресурсів банку, що спрямовуються на проведення активних операцій. Зобов'язання АТ «А-БАНК» подано в таблиці 2.7.

Незважаючи на війну в Україні, кошти клієнтів АТ «А-БАНК» в досліджуваному періоді зростають з 14 млрд 579,8 млн грн до 28 млрд 723,5 млн грн, або на 14 млрд 143,7 млн грн (або на +97,0%). Вони є головною складовою зобов'язань АТ «А-БАНК» і в їх структурі в 2022-2024 р.р займають 94,9% - 93,7% відповідно.

Левову частку структури зобов'язань АТ «А-БАНК» і її головної складової «коштів клієнтів» посідають кошти фізичних осіб 77,1% - 67,8% відповідно. Їх абсолютна величина в досліджуваному періоді зростає з 11 млрд 853,8 млн грн до 20 млрд 781,4 млн грн. Кошти юридичних осіб в структурі зобов'язань АТ «А-БАНК» складають 17,7% - 25,9% відповідно і в досліджуваному періоді зростають до 7 млрд 942.1млн грн.

Таблиця 2.7 – Динаміка зобов'язань АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Показники	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/ 2022р.р.	2024/ 2023р.р.	2024/ 2022р.р.	2024/ 2023р.р.
Кошти банків	252.2	91.2	99.6	-152.6	8.4	39.5	109.2
Кошти клієнтів, зокрема:	14579.8	20359.3	28723.5	14143.7	8364.2	197.0	141.1
- кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	2726.0	4679.0	7942.1	5216.1	3263.1	291.3	169.7
- кошти фізичних осіб	11853.8	15680.4	20781.4	8927.6	5101.0	175.3	132.5
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	19.9	0.8	541.3	521.4	540.5	2720.1	67662.5
Відстрочені податкові зобов'язання	14.1	20.0	49.4	35.3	29.4	350.4	247.0
Резерви за зобов'язаннями	12.6	26.3	49.2	36.6	22.9	390.5	187.1
Інші фінансові зобов'язання	327.4	766.1	596.2	268.8	-169.9	182.1	77.8
Інші зобов'язання	162.4	404.7	588.0	425.6	183.3	362.1	145.3
Усього зобов'язань	15368.3	21668.4	30647.2	15278.9	8978.8	199.4	141.4

Джерело: розраховано за матеріалами [1]

Фінансові результати діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. подано в таблиці 2.8.

В умовах повномасштабної війни АТ «А-БАНК» спрацював досить ефективно. Незважаючи на вплив негативних факторів військової агресії з боку росії банк у 2022-2024 р.р. за результатами фінансово-господарської діяльності досяг позитивного фінансового результату – чистого прибутку, який склав у 2022 р. – 202,6 млн грн, у 2023 р. – 561,3 млн. грн, у 2024 р. –

820,5 млн грн. в досліджуваному періоді чистий прибуток АТ «А БАНК» зріс на 617,9 млн грн, або в 4 рази.

Таблиця 2.8 – Динаміка фінансових результатів діяльності АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Показники	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/ 2022р.р.	2024/ 2023р.р.	2024/ 2022р.р.	2024/ 2023р.р.
ДОХОДИ							
Процентні доходи	3474.2	4143.3	6198.3	2724.1	2055.0	178.4	149.6
Процентні витрати	788.3	1437.8	1918.6	1130.3	480.8	243.4	133.4
Чистий процентний дохід/Чисті процентні витрати	2685.9	2705.5	4279.8	1593.9	1574.3	159.3	158.2
Комісійні доходи	1226.8	1561.1	2449.4	1222.6	888.3	199.7	156.9
Комісійні витрати	721.4	1155.1	1547.3	825.9	392.2	214.5	134.0
Чистий комісійний дохід	505.4	406.0	902.2	396.8	496.2	178.5	222.2
Торговий результат	1134.8	553.6	276.5	-858.3	-277.1	24.4	49.9
Інші операційні доходи	25.7	29.4	40.8	15.1	11.4	158.8	138.8
Інші доходи	81.7	115.6	238.9	157.2	123.3	292.4	206.7
Всього доходів	4433.5	3810.1	5738.1	1304.6	1928.0	129.4	150.6
ВИТРАТИ							
Відрахування до резервів	2587.0	757.6	895.7	-1691.3	138.1	34.6	118.2
Адміністративні та інші операційні витрати	1587.4	2344.6	3118.6	1531.2	774.0	196.5	133.0
Всього витрат	4174.4	3102.2	4014.3	-160.1	912.1	96.2	129.4
ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ							
Прибуток до оподаткування	259.2	707.8	1723.8	1464.6	1016.0	665.0	243.5
Витрати на податок на прибуток	56.5	146.5	903.3	846.8	756.8	1598.8	616.6
Чистий прибуток	202.6	561.3	820.5	617.9	259.2	405.0	146.2

Джерело: розраховано за матеріалами [1]

Це дозволило АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. збільшити статутний капітал, сформувати загальні резерви і фонди, збільшити частку прибутку, що спрямовується в загальні резерви НБУ. Оцінку достатності капіталу банку та визначення напрямів удосконалення управління ним проведемо в наступному параграфі роботи.

2.2 Аналіз та напрями удосконалення підходів до оцінки достатності та управління капіталом АТ «А-БАНК» в умовах сучасних викликів та загроз

Ефективність функціонування банку безпосередньо залежить від дієвості процесу управління формуванням власним капіталом. Формування достатнього обсягу власного капіталу банку виступає гарантією активізації його діяльності як посередника на ринку фінансових послуг, зміцнення фінансового стану, підвищення рівня прибутковості і, загалом, довіри економічних агентів до банку та збільшення кредитної підтримки реального сектору економіки.

Розмір власного капіталу АТ «А-БАНК» станом на 01.01.2025 року складає 3 млрд 761 млн грн, що більше показника 2023 р. на 763.7 млн грн (або +25,5%), а в порівнянні з 2022 р. – на 1 млрд 342,5 млн грн (або +55,5%), тобто вдвічі (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка складових власного капіталу АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Складові капіталу	Значення показників, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп росту, %	
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.	2024/2022р.р.	2024/2023р.р.
Статутний капітал	1054.7	1514.5	2115.7	1061.0	601.2	200.6	139.7
Емісійні різниці	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Незарєєстрований статутний капітал	459.8	0.0	0.0	-459.8	0.0	0.0	#DIV/0!
Інший додатковий капітал	165.0	165.0	165.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Резерви та інші фонди банку	172.1	172.1	206.3	34.2	34.2	119.9	119.9
Резерви переоцінки	63.5	80.5	103.4	39.9	22.9	162.8	128.4
Нерозподілений прибуток	503.3	1065.2	1170.6	667.3	105.4	232.6	109.9
Всього	2,418.5	2997.3	3761.0	1342.5	763.7	155.5	125.5

Джерело: розраховано за матеріалами [1]

Статутний капітал АТ «А-БАНК» станом на 01.01.2025 р. складає 2 млрд 115,7 млн грн і відповідає установчим документам. В абсолютних показниках статутний капітал банку в досліджуваному періоді зростає з 1 млрд 61,0 млн грн, або вдвічі. Зростання статутного капіталу відбувається за рахунок перерозподілу прибутку, що приймається на загальних зборах акціонерів банку. Так з отриманого банком в 2021 р. прибутку 300,0 млн грн (що складає 37,51%) спрямовано на поповнення статутного капіталу, з отриманого в 2022 р. прибутку 192,5 млн грн (що складає 95,00%), з отриманого в 2023 р. прибутку на збільшення розміру статутного капіталу спрямовано 108,6 млн грн (що складає 22,58%).

Відзначимо, що в структурі власного капіталу АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р. домінує статутний капітал. Зокрема, в 2022 р. він склав 43,6%, в 2023 р. – 50,5%, в 2024р. – 56,3% (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Структура власного капіталу АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

Складові капіталу	Структура, %		
	01.01.2023р.	01.01.2024 р.	01.01.2025р.
Статутний капітал	43.6	50.5	56.3
Емісійні різниці	0.0	0.0	0.0
Незарєєстрований статутний капітал	19.0	0.0	0.0
Інший додатковий капітал	6.8	5.5	4.4
Резерви та інші фонди банку	7.1	5.7	5.5
Резерви переоцінки	2.6	2.7	2.7
Нерозподілений прибуток	20.8	35.5	31.1
Всього	100.0	100.0	100.0

Джерело: розраховано за матеріалами [1]

Зареєстрований, випущений акціонерний капітал АТ «А-БАНК», що знаходиться в обігу, складається із 25112 тисяч простих акцій, номінальна

вартість однієї такої акції станом на 01.01.2025 р. складає 84,25 грн, тоді як станом на 01.01.2024 р. вона складала 60,31 грн.

Нерозподілений прибуток АТ «А-БАНК» станом на 01.01.2025р. складає 1 млрд 170,6 млн грн (або 31,1% структури власного капіталу). Величина нерозподіленого прибутку банку в досліджуваному періоді зростає на 667,3 млн грн, або на +132,6%, і є тією його частиною чистого прибутку, яка залишилася в його розпорядженні після виплати дивідендів акціонерам і формування резервного капіталу. Ці тимчасово вільні кошти банку банк може спрямувати на фінансування майбутніх інвестицій, розширення бізнесу чи покриття збитків. Так прибуток отриманий в 2024 році в сумі 348 млн 244,9 тис. грн. (що складає 72,42% від суми прибутку 2023 р.) залишено нерозподіленим до прийняття наступних управлінських рішень.

Сформовані резерви АТ «А-БАНК» станом на 01.01.2025р. складають 309,7 млн грн, їх зростання в порівнянні з 2022 р. складає 74,1 млн грн. На поповнення резервного капіталу АТ «А-БАНК» в 2023 р. від суми прибутку 2022 р. (нерозподілена частина) відрахував 10 млн 131,8 тис. грн, що склало 5,0%, в 2024 р. від суми прибутку 2023 р. було відраховано 24 млн 43,8 тис. грн., що також склало 5,0%.

В таблиці 2.11 нами згруповано пруденційні нормативи капіталу АТ «А-БАНК», які дозволять провести детальну оцінку рівня його поточної капіталізації, що була досягнута у 2022-2024 р.р.

З таблиці видно, що нормативні значення показників оцінки капіталу станом за 01.01.2025, а саме розмір регулятивного капіталу (Н1), норматив достатності регулятивного капіталу (Н_{РК}), Н_{К1} норматив достатності капіталу 1 рівня (Н_{К1}), норматив достатності основного капіталу 1 рівня (Н_{ОК1}) дотримано, а більше значно перевищують встановлені НБУ нормативи капіталу.

Таблиця 2.11 - Пруденційні нормативи капіталу АТ «А-БАНК» в 2022-2024 р.р.

показник	значення показників		показник	значення показників	показник	значення показників
	на 01.01.2023	на 01.01.2024				
Н1 - регулятивний капітал (не менше 200 млн грн)	2134.2	2958.9	Н1 - регулятивний капітал (не менше 200 млн грн)	3210.0	Н1 - регулятивний капітал (не менше 200 млн грн)	3639.3
Н2 - норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10%)	20.02	18.23	Н _{РК} - норматив достатності регулятивного капіталу (не менше 8,5%)	12.58	Н _{РК} - норматив достатності регулятивного капіталу (не менше 9,25%)	13.15
-	-	-	Н _{К1} - норматив достатності капіталу 1 рівня (не менше 7,5%)	12.58	Н _{К1} - норматив достатності капіталу 1 рівня (не менше 7,5%)	13.15
Н3 - норматив достатності основного капіталу (не менше 7%)	16.59	10.84	Н _{ОК1} - норматив достатності основного капіталу 1 рівня (не менше 5,625%)	12.58	Н _{ОК1} - норматив достатності основного капіталу 1 рівня (не менше 5,625%)	13.15

Джерело: розраховано за матеріалами [1]

Таким чином, 2024 р. став роком нових випробувань і можливостей для АТ «А-БАНК». Ефективне управління ризиками, злагоджена командна робота забезпечили стабільність основних показників АТ «А-БАНК», сприяли реалізації стратегічних ініціатив. Впровадження технологічних рішень дозволило забезпечити безперебійну роботу банківських сервісів в умовах сучасних викликів війни та надавати якісні послуги клієнтам банку. Високі показники фінансово-господарської діяльності АТ «А-БАНК» є підтвердженням його стабільності та розвитку, впровадження інноваційних рішень, розвитку цифрових сервісів та покращення якості обслуговування. Завдяки цьому АТ «А-БАНК» зміцнив свої позиції на фінансовому ринку і посилив довіру вкладників. АТ «А-БАНК» залишається лідером за кількістю

випущених кобрендових карток і зберігає першість в народному рейтингу банків України.

Проведений аналіз забезпечення капіталом АТ «А-БАНК» показав, що банк володіє надійним регулятивним і основним капіталом, а значний його обсяг позитивно впливає на формування інших нормативів, зокрема і нормативів капіталу банку. Високі значення нормативів капіталу АТ «А-БАНК» мають позитивний вплив на формування його кредитного рейтингу. Національний довгостроковий кредитний рейтинг АТ «А-БАНК» станом на 01.01.2025 р. становить uaAA (висока кредитоспроможність) із підтвердженням прогнозу «стабільний». Рейтинг надійності вкладів (депозитів) АТ «А-БАНК» встановлено на рівні «4» (висока надійність). Завдяки розвитку бізнесу, контролю доходів і витрат, виваженій кредитній політиці, ефективному управлінню внутрішніми процесами, процесами обслуговуванні клієнтів, АТ «А-БАНК» досягає стабільне зростання прибутку, входить до системно важливих банківських установ.

Управління капіталом банку є вагомою складовою менеджменту банку, оскільки від ефективного управління ним залежить подальший його фінансовий стан та рівень прибутку. «Управління капіталом банку повинно здійснюватися на стратегічному та операційному рівні» [9].

Управління капіталом АТ «А-БАНК» має бути спрямовано на досягнення наступних цілей:

- забезпечення здатності банку функціонувати в якості безперервно діючого суб'єкта господарювання;
- дотримання вимог та виконання економічних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції, які встановлені НБУ до банку,;
- підтримання рівня капіталу, необхідного для дотримання відповідних нормативів капіталу на рівні не нижчому нормативного;
- дотримання буферу системної важливості – додаткової вимоги до основного капіталу та дотримання підвищеного нормативу максимального

розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) на рівні не більше ніж 20% (загальна вимога – 25%);

- збільшення прибутковості банку через розробку і впровадження інноваційних послуг, що є невід'ємною частиною в реалізації конкурентної боротьби за клієнта і сприяє нарощення капіталу;

- в сучасних умовах викликів війни менеджменту пропонується розробити адекватний механізм, з чітко визначеними технологіями та інструментами їх застосування, які використовуватимуться у сфері надання послуг банком з метою зменшення впливу негативних змін в економічному середовищі та реалізацію банком політики економічного зростання.

Висновки

В кваліфікаційній роботі проведено дослідження капіталу банку, його сутності, структури, оцінки достатності в умовах сучасних викликів та загроз за матеріалами АТ «А-БАНК».

Аналіз наукових літературних джерел показав, що не існує єдиного підходу до трактування сутності поняття «капітал банку», а він розглядається різними авторами як частина ресурсної бази, що є сукупністю власних, залучених та запозичених коштів, а з іншої сторони, як власні кошти акціонерів банку, що належать їм на правах власності. Дослідивши головну мету, сутність, функції, принципи капіталу банку ми дійшли висновку, що капітал банку є динамічним, функціональним утворенням, яке забезпечує поточну діяльність банку із початку його створення. Своєю функціональністю банківський капітал забезпечує збереження довіри до банку населення, а реалізація поточних і стратегічних функцій та дотримання принципів його формування забезпечують вцілому фінансову стійкість банківської системи.

За рішенням НБУ впроваджені з серпня 2024 р. нова структура капіталу банків передбачала її трирівневу модель, відповідність якої встановленим пруденційним нормативам націлена на забезпечення його здатності негайно поглинати збитки, які виникають внаслідок існуючих ризиків, що характерні банківській діяльності, а також на підвищення якості капіталу та покращення стійкості як самого банку, так і банківської системи загалом.

Проведена нами аналітична оцінка стану вітчизняної банківської системи в 2022-2024 р.р. показала, що попри війну банківський сектор проходить складний шлях реформ і змін, який забезпечив підвищення стійкості та ефективності, перевиконання всіх нормативів капіталу, що стало основою позитивної прибуткової діяльності та рентабельності. Скорочення кількості банківських установ та нарощення частки держави в банківській системі дозволило пройти серйозні виклики в умовах військового стану,

зберігаючи свою ліквідність. Прибуткова діяльність банків і надалі підтримує їх капітал, що дозволяє безболісно впроваджувати нові вимоги до достатності капіталу, які відповідають нормам ЄС та є визначальним фактором належної кредитної підтримки економіки України та її відновлення.

АТ «А-БАНК» - банк з приватним капіталом, який посідає почесне І місце за якість обслуговування, визнаний «Найкращим мобільним банком» (мобільний застосунок ABank24) і має бронзову нагороду за «Найкращу службу підтримки». Банк має довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) із підтвердженням прогнозу «стабільний», а також рейтинг надійності вкладів (депозитів) на рівні «4» (висока надійність).

Ефективне управління ризиками, командна робота в системі АТ «А-БАНК» забезпечили в досліджуваному періоді стабільність основних показників фінансової діяльності, дотримання нормативів НБУ, сприяли реалізації стратегічних ініціатив. АТ «А-БАНК» володіє надійним регулятивним і основним капіталом, а сформовані його обсяги позитивно впливають на досягнення інших нормативів, зокрема і високих значень нормативів капіталу, що забезпечують відповідний кредитний рейтинг на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) із підтвердженням прогнозу «стабільний». Рейтинг надійності вкладів (депозитів) банку встановлено на рівні «4» (висока надійність). АТ «А-БАНК» має стабільне зростання прибутку і є системно важливим банком.

Забезпечення ефективного управління капіталом АТ «А-БАНК» передбачає: залишатися на ринку безперервно діючим суб`єктом; дотримуватися вимог та виконувати економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, встановлені НБУ, зокрема і нормативи капіталу та буферу системної важливості; підвищувати прибутковості банку через розробку і впровадження інноваційних послуг, що сприятиме нарощенню капіталу; розробити і реалізовувати банком політику економічного зростання.

Список використаних джерел

1. АТ «А-БАНК» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/> (дата звернення: 18.04.2025).
2. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.
3. Банківський менеджмент : навчальний посібник / [Зянько В. В., Спіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М.]. – 3-те вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 170 с.
4. Бондарчук М. К., Алексєєв І. В., Кльоба Л. Г. Банківська система : навч. Посіб / М. К. Бондарчук, І. В. Алексєєв, Л. Г. Кльоба. - Львів : Ліга-Прес, 2017. - 246 с.
5. Вовчак О. Д. Оцінка достатності капіталу банку в умовах ринкової невизначеності: теорія і практика : монографія / О. Д. Вовчак, І. Б. Дмитренко. - Львів : Університет банківської справи, 2021. - 259 с
6. Вимоги до капіталу банків. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Vymogy_do_kapitalu_23-05-2024.pdf?v=7 (дата звернення: 23.04.2025)
7. Гладких Д. М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання / Д.М. Гладких // Бізнес Інформ. - 2021- № 5. – С. 327-333. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-5_0-pages-327_333.pdf (дата звернення: 12.04.2025)
8. Глущенко Я. Фактори консолідації капіталу в банківському секторі в умовах індустрії 4.0 та COVID-19 / Глущенко Я., Корогодова О., Моїсеєнко Т., Сосновська О., Черненко Н. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2021. - № 3. - С. 4–14. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3339> (дата звернення: 30.04.2025)

9. Дроботя Я. А. Управління капіталом комерційного банку / Я.А. Дроботя, М.Ю. Телятник // ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. - 2021. - №31. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-9> (дата звернення: 28.04.2025)
10. Журавльова Т. О., Макаренко Ю. П., Турова Л. Л, Сірко А. Ю. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с.
11. Звіт про фінансову стабільність. Грудень 2024р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H2.pdf?v=11 (дата звернення: 27.04.2025)
12. Іваній К.О. Роль та місце управління банківським капіталом в системі управління банком / К.О. Іваній // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2022. - №6. – С. 711-715. (дата звернення: 22.04.2025)
13. Іванова Р. Ю. Удосконалення управління капіталом банку: планування та забезпечення ефективного використання: магістер. кваліфікаційна робота : 072 Фінанси, банківська справа та страхування / Руслана Юріївна Іванова ; наук. керівник Світлана Миколаївна Халатур; Дніпровський держ.аграр.-екон. ун-т, Ф-т обліку і фінансів, Каф. фінансів, банківської справи та страхування . – Дніпро, 2023. – 74 с. – Режим доступу : <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/7746> (дата звернення: 07.06.2025)
14. Коваленко В.В. Достатність капіталу банків: сучасні виміри та подальші розвідки / В. В. Коваленко // існик соціально-економічних досліджень. – 2022. - №1-2 (80-81). – С. 77-94. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2022/80-81/pdf/77-94.pdf> (дата звернення: 20.04.2025)
15. Коваль О. А. Управління власним капіталом банку / О.А. Коваль, І.Р. Прищенко // Ефективна економіка. – 2020. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8367> (дата звернення: 15.12.2023)
16. Криховецька З. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків / З. Криховецька, І. Кохан // Економіка та

суспільство. - 2022. - №39. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10> (дата звернення: 05.06.2025)

17. Куліш Г.П. Механізм формування капіталу банку в сучасних умовах / Г.П. Куліш, Ю.В. Кірсенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - №17. – С. 672-676. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/138.pdf> (дата звернення: 15.04.2025)

18. Ларіонова К. Л. Механізм формування власного капіталу банку / К. Л. Ларіонова, С. В. Безвух // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2017. - № 6(2). - С. 152-159. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_6%282%29__28 (дата звернення: 18.04.2025)

19. Левицький В.В. Банківський менеджмент: конспект лекцій / В.В. Левацький. - Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 102 с.

20. Лисенок А.В. Удосконалення сутності та класифікації власного капіталу банку / А.В. Лисенок // Формування ринкових відносин в Україні. - 2020. - Вип. 1 (224). - С. 24–30. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/32065> (дата звернення: 12.05.2025)

21. Методика розрахунку пруденційних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення правління НБУ від 15.12.2017 № 803–рш (із змінами і доповненнями). - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/news/all/Method_15122017_803-rsh_economic_ratios (дата звернення: 10.05.2025)

22. Мойсеєнко І.П. Аналіз формування та використання банківського капіталу / І.П. Мойсеєнко, І.С. Козій // Соціально-правові студії. - 2020. - Випуск 3 (9). - С. 154-161 (дата звернення: 18.04.2025)

23. Мулик Т.О. Оцінка достатності капіталу вітчизняних банків як запорука їх надійності / Т.О. Мулик, Я.І. Мулик // Ефективна економіка, 2021. - №7 - [Електронний ресурс] - Режим доступу:

http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/75.pdf (дата звернення: 28.04.2025)

24. Науменкова С. В. Макроекономічні аспекти оцінки адекватності капіталу банків України / С. В. Науменкова, В. І. Міщенко, С. В. Міщенко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2017. - №2(23). - С.4-6. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i23.120876> (дата звернення: 10.04.2025).

25. Національний банк України - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 22.05.2025)

26. Наглядова статистика НБУ. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 18.05.2025)

27. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи) - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf (дата звернення: 01.05.2025)

28. Островська Н.С., Швець О.Ю. Капіталізація банківської системи: сучасний стан та перспективи у трансформаційних умовах розвитку економіки України / Н.С. Островська, О.Ю. Швець // ПРИЧОРНОМОРСЬКІ ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ. – 2017. - № 21. – С. 146-150. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.bses.in.ua/journals/2017/21_2017/30.pdf (дата звернення: 01.04.2025)

29. Посаднева О. Оцінка достатності власного капіталу банків в період сучасних викликів та загроз / Посаднева О., Стефанович Н., Цілинко В. // ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. - 2023. - № 56. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3023/2944> (дата звернення: 11.04.2025)

30. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368 –

[Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n25> (дата звернення: 12.05.2025)

31. Про затвердження Положення про порядок визначення банками України розміру регулятивного капіталу: Постанова Правління Національного банку України від 28.12.2023 № 196. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0196500-23#Text> (дата звернення: 08.05.2025)

32. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ № 64 від 11.06.2018р. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 12.05.2025).

33. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 р. №2121–III. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 08.04.2025).

34. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 16.11.2023).

35. Радова Н.В. Достатність капіталу у забезпеченні фінансової стабільності діяльності банків України / Н.В. Радова // Науковий Вісник Одеського національного економічного університету. - 2021. - № 11-12 (288-289). - С. 56-67.

36. Слав'юк Р.А. Капітал підприємств і банків : теоретичні основи формування та управління : монографія / Р.А. Слав'юк - Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. - 330 с.

37. Слобода Л.Я. Виклики та пріоритети управління власним капіталом банків України в період воєнного стану / Л. Я. Слобода, В. М. Коваль-Ігнатишина // БІЗНЕСІНФОРМ. - 2022. - №11. - С.195-204.

38. Ткачук Н.М. Особливості оцінки достатності власного капіталу банку / Н.М. Ткачук // СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ. - 2025. - № 1 (52). - С. 443-

449. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1204> (дата звернення: 15.04.2025)

39. Третяк Д. Д. Напрями підвищення ефективності управління власним капіталом банку / Д. Д. Третяк, Д. О. Трубніков// Економіка та держава. - 2022. - № 6. - С. 107-111. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://nauka.com.ua/index.php/economy/article/view/72/73> (дата звернення: 18.04.2025)

40. Tiesset M. Regulatory capital and economic capital / M. Tiesset, P. Troussard // Banque de France. Financial Stability Review. – November, 2015. – № 7. – p. 59 – 74.

41. Thoraval P. Y. The Basel II framework: the role and implementation of Pillar 2 / P. Y. Thoraval // – Banque de France. Financial Stability Review. – December, 2016. – № 9. – p. 118 – 123.

ДОДАТКИ